

RIČARDAS GAVELIS PASKUTINIOJI
ŽEMĖS
ŽMONIŲ
KARTA

TYTO ALBA

RICARDAS GAVELIS PASKUTINIOJI
ŽEMĖS
ŽMONIŲ
KARTA

R O M A N A S

VILNIUS 2019

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Nijolė Gavelienė, 2019

© „Tyto alba“, 2019

ISBN 978-609-466-390-1

PIRMASIS AVATARAS:

Žmogus, kuris juokėsi

Man galas. Aš pradedu.

Miegas yra viena šešiasdešimtoji dalis mirties. Jeigu kiekvieną dar likusią man naktį užmigčiau – gyvenčiau šešiasdešimt dienų. Deja, Žemė panorė, kad apskritai nebe-miegočiau, taigi gyvensiu kur kas ilgiau. Neužmiegu iš vakaro ir pabundu paryčiais, su pirmąja žara. Kankinamos manųjų naktų būsenos nedera vadinti miegu. Joje nėra ne tik sapnų. Nėra magiškosios miego slapties, kuri galbūt ir daro žmogų žmogumi. Matyt, esu nebe visai žmogus.

Kažkas stumdo po smegenis minkštą, tačiau begal sunkų volą. Stumdo nebe pirma savaitė, todėl smegenys sutraiškytos ir sugniuždytos, jose nebėra *ego*. Liko tik *antiego*, siela, priešiška sau pačiai ir visam pasauliui.

Bet didžiausią pasišlykštėjimą kelia kūnas. Tai ne mano kūnas, šitas kūnas – tai ne aš. Ant rankų pirštų kasdien išauga naujos karpos, paskui nuo jų lupasi oda, jos prakiūra

ir leidžia nuodingus syvus. Ant krūtinės tolydžio atsiranda rausvos dėmės. Jos kaip gyvos: keičia dydį ir slankioja iš vietos į vietą. Varpos galvutė šerpetoja, ją nepakeliamai niežti, rodos, po ją ropinėja mažos įkyrios skruzdės. Esu perdžiūvęs kaip giltinė, kaip atgiję griaučiai. Lipdamas iš lovos subaršku kaip kaulų maišas. Kaulų ir skystų šūdų maišas. Esu žmogus, vardu Mirtis.

Paveikslas galėtų būti toks: viršuje grakšti ir gūdi giltinės kaukolė, o žemiau sudėtinga vamzdelių ir kolbų raizgalynė, kurioje marmaliuoja mirtini nuodai. Jie varva iš tam tyčia parinktų pipečių, užpildo pamėkliškus švirkštus, kunkuliuoja ir putoja, kurdami dar baisesnius, dar nuodingesnius nuodus. Tapyti derėtų auksiniais ir purpuriniais atspalviais. Iš tolo paveikslas atrodytų kaip nusviesta karaliaus mantija. O iš arčiau gerai išvelgtum, jog žydra vamzdelinė giltinė gaubia visą paveikslo pasaulį, džiugiai žaižaruoja gildančiu blogiu, o jos kaukolė vangiai šypsosi, keldama man beprotišką palaimą, nes tos giltinės šypsena yra manoji šypsena.

Saulius Kepenis jau seniai tapė ši paveikslą mintyse. Šitaip pradėdavo visus paveikslus, nes kitados kaip tik mintyse buvo pradėtas jis pats. Tėvas daug syk šitai kartojo: iš anksto svajojęs apie liesą liesą berniuką didelėmis akimis ir giliu žvilgsniu. Galiausiai kaip tik tokį ir išsvajoję į pasaulį. Savo sudžiūvėlio kūno Saulius nekentė nuo vaikystės, gal todėl taip mėgo jį tapyti – anaipol ne bjaurindamas, vien gražindamas, išdažydamas visomis visų įmanomų pasaulių spalvomis. Tėvas nekentė jo paveikslų, apskritai jokių paveikslų. Tėvas buvo įsitikinęs, jog kiekvienas paveikslas

pražudo dalelę žmonių pasaulio, jog visi dailininkai tēra beširdžiai žudytojai. Galbūt Saulius pasirinko dailininko gyvenimą vien iš keršto. O gal visą laiką troško naikinti pasaulį. Pirmiausia savo liesą bespalvį kūną.

Tapymą visad suvokė kaip magišką naikinimo aktą, sadistišką pasaulio niokojimą. Toks buvo jo magiškas sugebėjimas, Viešpaties Dievo dovana. Ištapydavo tą žudomą pasaulį kuo ryškiau, kuo gražiau. Stengėsi jį tobulinti nemigo naktų ir košmarų prakaitu. Mirdamas pasaulis privalėjo atrodyti džiugiai, gildančiai ir spalvingai.

Žmonės buvo kiekvienas kitokio atspalvio, juto šitai ne regėjimu, o slaptu šeštuoju ar kelintuoju jutimu. Jie tiesiog buvo spalvoti, kiekvienas savo slaptoje gelmėje, o jam tapo suteikta stebuklinga galimybė tas spalvas suvokti.

Tik jis pats prieš mirtį atrodė nykiai ir pilkai. Negelbėjo net ypatingi priešmirtiniai rūbai, kuriuos modeliavo ir siuvosi pats. Mėgo siūti ir kelnes, ir marškinius – kitados net siuvo kitiems. Šitaip prasimanydavo šiokių tokių pinigų. Sistema tikrų dailininkų nekenė, bet ir nenaikino – tiesiog neleisdavo pramisti iš paveikslų. Lietuva mėgo paradoksus: pinigų už nelegaliai parduotus paveikslus pakakdavo tik vynui ir cigaretėms, tačiau visad atsirasdavo keistuolių, mokančių gerus pinigus už egzotišką pagrindinio dailininko siūtą rūbelį. Jau seniai siuvosi tik sau, stebuklingi rūbai buvo po ranka, bet jais dar reikėjo apsivilkti, o kol kas neturėjo jėgų net pakilti iš guolio. Kūnas buvo ištežęs kaip drebučiai, maudė ir tirpo. Tačiau šiek tiek atsipeikėjo smegenys. Jis jau galėjo tapyti mintyse. Galėjo kurti savo teorijas, jas dailinti

ir tobulinti. Smegenys trumpam nusimetė gniuždantį volą ir ėmė veikti, gaminti mintis. Mintys buvo klaikios, tačiau nuoseklios, kruvinos it suraikytų smegenų gabalai.

Galbūt reikėjo nutapyti kruvinu peiliu suraikytas smegenis ir šitaip išreikšti savo minčių esmę. Deja, suraikytų smegenų vaizdas neišreikštų jokios esmės. Reikia tapyti stogų atbrailas, katinus ar pavargusius tiltus, tačiau taip, kad jie teigtų visišką pasaulio prapultį.

Jo suraikytų minčių kratinys buvo magiškai moksliskas. Saulius Kepenis kūrė naują pasaulio raidos teoriją. Joje pats vaidino svarbiausią vaidmenį. Pasaulio raidą lemia natūrali arba nenatūrali atranka. Kaipsyk jis ir yra toji atranka. Privalo parinkti kitiems mirties kelią, nes tikrasis jo vardas yra Mirtis.

Pasaulis spontaniškai renkasi raidos kryptį, stipresnieji ryja silpnesnius, jėga primeta jiems mirties kelią. Tokia jau yra natūrali pasaulio išmintis. Tokia yra motinos Žemės plėšrioji magija, amžinosios deivės Gajos žiauri pamoka. Saulius žinojo: labiausiai Gajai nepatinka žmogus. Jis pasijuto pernelyg galingas, ėmė kenkti pačiai Žemei. Matyt, pamiršo, kad josios arsenalas neišsemiamas. Naiviai įtikėjo, kad visų stipriausi yra tigras, liūtas ar slibinas, kad tik juos tereikia nugalėti. Naivuolis žmogus nesuvokė, kad visų stipriausios, viską nugalinčios visuomet buvo bakterijos. O dabar pats galingiausias Gajos ginklas – vis nauji virusai. Tai daugialypių nenutapomų virusų, o ne žmogaus pasaulis. Virusai apniko ne vien bulves ar vynuoges – jau net kūdikiai ateina į pasaulį su įgimtu lėtiniu gripu, kuris nužudo švel-

niai, tačiau nenumaldomai. Tačiau tai tik karo pradžia. Pasaulio seniai nebevaldo žmogus, pasaulio raidą tvarko vėžys ir AIDS.

Jeigu nubundi Paryžiuje, privalai AIDS vadinti SIDA. Vėžį gali vadinti kaip tinkamas, nes vėžys yra pernelyg slap-
tas ir lėtas. Jo vardas nėra svarbus, nes vėžio negali valdyti, juo negali nieko užkrėsti. Kas kita – saldusis paryžietiškas SIDA, žavus mirties instrumentas, pašėlusios Gajos įrankis.

Saulius Kepenis jautėsi stovįs ne žmogaus, o Gajos pusėje. Daug mąstė, kaip reikėtų tapyti SIDA, tą naująjį Kristų, irstančio pasaulio išganytoją. Kokias triumfo ir beribės galios spalvas derėtų išrasti tokiam paveikslui. Nesumanė, kaip išreikšti savo pagarbą, beribę meilę šiam pasaulio valdovui. Kol kas net mintyse nepajėgė perteikti pamėkliško džiugesio, kad sugeba bent šiek tiek prisidėti prie jojo kosminės valios. Niekaip nebūtų tapęs gundančios mirties šventės, kosminio karnavalo, kur kas mirksnį keičiasi ne tik apdarai, bet ir veidai, ir žmonių, net ištisu tautų likimai. Kiekvienas paveikslas net mintyse išeidavo per menkas, čia reikėjo mažų mažiausiai Boscho. Saulius Kepenis galėjo nupatyti tokį paveikslą nebent pačiu gyvenimu.

Tačiau pirmiausia reikėjo išsiristi iš guolio. Išpuvusios smegenys svarino galvą atgal prie pagalvės. Sulysusios kojos ir rankos tįsojo iškrikusios, be jokios gyvybės jėgos. Mokliškai tariant, esu lavonas. Menišškai tariant, esu žuvis, priversta gyventi krante. Tarsi Bikini atolo žuvys, po atominių sprogdinimų įsikūrusios medžiuose, tarsi paukštis, skraidąs požeminiame urve. Toks yra liūdnas, tačiau stiprus mano

optimizmas: savo išsigimimu lenkiu kitus žmones. Manasis prapulties kelias jų dar tik laukia, taigi jie yra atsilikėliai. O aš esu pirmūnas, todėl pirmiausia man reikia virsti vėžiu. Ne liga, o tik gyviu, kuris ropoja atbulas.

Vėžys yra gyvis, o kartu gyva liga. Kaip tik toks esu aš pats. Pirmasis kerintis praregėjimas ištiko gal keturiolikos, kai prie autobusų stotelės pamačiau dėdulę su vamzdeliu vietoj išpjautos vėžinės stemplės. Jis karkė, švilpė ir švokštė tarsi sugedęs garo katilas. Jis buvo esmingai nežmogiškas – tikras naujojo pasaulio gyventojas. Rodė, netrukus susprogs. Tasai vaizdas mane pakerėjo. Pirmąsyk šmėkštelėjo mintys apie pasaulio raidą. Gražiai įsivaizdavau, kaip tasai dėdulė pradeda daugintis pumpurais, gimdo vis naujus vėžinius dėduliukus, kurių kūnuose vis daugiau ir daugiau vamzdelių. Vėliau nutapiau tokį paveikslą, tačiau niekas neperprato jojo skelbiamos žinios. Lietuviai buvo kvailai politizuoti ir vis klausinėjo, kodėl užgimstantys vėžiukai yra raudoni. O jie paprasčiausiai gimė jau virti. Publika nieko nesuprato ir vėliau, kai paveikslą įgarsinau. Prie jo išvien paslaptinai vibravo metalinis vamzdelis. Dar vienas vėžio simbolis: tokį vibratorių naudojo vienas tipelis išpjautomis gerklomis. Jo tariamus žodžius beveik galėjai suprasti. Bet publika mano išpėjimo neišgirdo, nors tą paveikslą kišau į visas parodas. Kaipsyk tuomet išmokau pavirsti vėžiu. Tik nemaniau, kad šitai pravers kasdieniame gyvenime.

Saulius Kepenis iškrito iš guolio ir įsitaisė ant grindų keturpėscias. Negalėjo atsistoti mažiausiai dėl dviejų priežasčių. Pirmiausia tiesiog stigo sveikatos. Tačiau dar reikš-

mingesnė buvo metafizinė trydalių problema. Jei tik būtų pakilęs stačias, būtų bemat apsitriedęs. Toks buvo šalutinis SIDA efektas, metafizinis Žemės pokštas. Iš šūdo gimei ir šūdu pavirsi. Gyvenimas yra pusiausvyros menas, o Sauliaus rytinė pusiausvyra reikalavo išlaikyti kūną horizontaliai, kol nugabens jį iki tualetu. Reikėjo atbulam nuropoti įvijais laiptais iš mansardos, reikėjo pavirsti vėžiu. Dar buvo galima iškart pritriesti į kokį nors naktipuodį. Tačiau šitaip būtų išsprendęs tiktai technologines, bet ne metafizines problemas. Atbuleigis žmogaus suvėžėjimas kilniai atspindėjo gyvenimo esmę. Be to, ropoti atbulam reikėjo grynai saugumo sumetimais: jei ir būtų sukniubęs – visai neužsigautų. Ropodamas galva pirmyn, galėjo nudardėti laiptais ir apsitriesti kniūbsčias.

Saulius ėmė atsargiai rėplioti atbulas. Įviji Saint Germain-de-Pres laiptai kvepėjo pelėsiais, vėmalais ir geru grindų laku. Šitaip vėžiai užuodžia užutėkio dumblo aromatus. Didysis tapybos trūkumas – kad joje nėra kvapų.

Nuo sesių trenkė aitrus prakaito ir senos žuvies kvapas. Tikrai troško šitai nutapyti, tačiau nemokėjo. Niekas nemutapytų to smaugiančio minios kvapo.

Aromatinių druskų flakonai, kuriuos kartais statydavo prie paveikslų, tebuvo pasityčiojimas iš didžiosios kvapo idėjos. Kvapas esti pačiame daikte, o ne greta jo. Bet gal galima aprūkyti drobę ypatingais dūmais, kad ji pati skleistų aromata? Įdomi idėja, tačiau jokioms idėjoms nebeliko laiko – išskyrus vieną vienintelę. Pasaulio pabaigos karnavalas bus sklidinasis kvepiančių paveikslų, moterų išpuvusiais

pilvais, skalaujamas vėmalų vandenyno. Atominės rojaus žuvys skraidys nuo šakos ant šakos. O Saulius Kepenis ieškos dieviškosios kibirkšties pačiuose atokiausiuose dvasios užkaboriuose, kur tarpsta grynasis blogis.

Pagaliau šiaip ne taip nusiropštė laiptais, beliko pamaži atkurti pasaulį. Ligi tol teregėjo išblizgintas laiptų lentas ir užuodė besimainantį jų kvapą. Atėjo laikas susikurti kambario vaizdą. Tokia pamėkliška rytinė kūryba, deja, seniai stojo į tapybos vietą. Akys matė vis prasčiau, vis daugiau dalykų reikėjo nusitapyti mintyse. Toks pusiau regimas, pusiau prisimenamas, pusiau pramanytas kambarys geriausiai tiko dieviškosios kibirkšties paieškoms. Ji galėjo slypėti bet kuriame kampe. Bet kuriame realaus kambario, prisiminimo ar fantazijos kampe. Arba štai čia, sienos viduryje, prie liūdnei parimusio lietuviško rūpintojėlio. Dievo kibirkštys esti įkalintos keisčiausiose vietose, ypač reikšmingos – tarpstančio blogio vietose. Todėl ir reikia stačia galva panirti į blogį.

Kol kas niekur negalėjo panirti, nors kambario vaizdas pamaži susidėliojo į visumą. Regis, jis tikrai nubudo Paryžiuje. Jokiame kitame mieste nepamatysi už lango tokių stogų. Taip, jis tikrai atsibudo Elenos bute. Elena tikrai gyveno jo Vilniaus bute arba jo viloje prie Utenos – perdavė jai ir vieną, ir kitą. Saulius nuropojo į tualetą ir pagaliau palaimingai išsituštino. Skystos išmatos čiurkšle užliejo žydrą kriauklę. Dabar – trys tabletės *Immodium*, puodelis kavos, dar vienas reisas į tualetą, ir netgi bus galima pavalgyti. Vaistų paralyžiuotos žarnos keletą valandų tikrai laikys. Gyvenimas vėl atgimsta.

Tarkime, taip: prieš porą metų kirpykloje jam smarkokai įrėžė paausį, žaizdelė išopėjo, paskui užsidėjo negražus lyg ir grybelio šašas. Pro tą žaizdelę galėjo įlįsti ne tik SIDA – visos pasaulio ligos. Regis, kaip tik tuomet kasdien juto galvos svaigulį. Tarytum mažumą gripuodamas, kliūdavo už durų staktų, o gatvėje atsitrenkdavo į praeivius. O gal tai tik prasimanymas. Beje, visas pasaulis yra Dievo prasimanymas. Te reikia ramiai suvokti, kad esi prasimanytas, ir jau gali pasigalynėti su pačiu ponu Dievu. Pavyzdžiui, pažarstyti skaičius. Skaičiai SIDA kabalistikoje reiškia ypač daug.

Pirmiausia užsilipo ant svarstyklių, palaukė, kol jos išsiccypčios ir užrašys mažame ekrane skaičiukus. 67,6. CD4 limfocitų skaičius, sprendžiant iš savijautos, maždaug 260. Jean-Piere, darydavęs jam tyrimus, mėnesiui išvažiavo į Savoją. Gerai, tebūnie 260. Namu numeris 31. Penktas aukštatas. 92 gan statūs laipteliai. Kiek pinigų liko sąskaitoje, galima pasiteirauti kompiuterio. Šitie namai kimšte prikimšti elektronikos. Ir AZT. Sako, niujorkiečiai dabar ryja kemroną. Kažkoks oficialiai neįteisintas interferonas. Gausina imuninių ląstelių skaičių. Tarytumei rytum tiesiog CD4 – pusryčiams ir vakarienei. Tokia mityba gerokai pailgina agoniją. Kodėl žmonės taip kabinasi gyvenimo? Juk jie neturi nė esmingosios Sauliaus Kepenio paskirties. Jie apskritai neturi jokios paskirties. Ją galbūt turi Paryžiaus stogai, tiltai per Seną, už keliasdešimties žingsnių užiantys bulvarai – St. Michel ir St. Germain. Visa tai yra reali dieviškojo pasaulio išraiška. Kiekvieno miesto planas – to miesto gyventojų dvasios enciklopedija. Miestai turi ne tik dvasią ar nervų sis-

temą, jie turi savą psichiką. Ir savas ligas. Niujorkas jau penkiolika metų serga AIDS. Vilidže matė ištisus namus, kurių gyventojai buvo sutartinai išmirę. O juk Pietų Bronzas ėmė dvėsti kur kas anksčiau. Ne tik gyventojai, bet ir patys miestai gali išmirti. Miestai yra bendros pasaulio žūties išraiška. O žmonės – tik virusai, pasiūsti tuos miestus sunaikinti.

Jo tėvas nekentė miestų. Visą laiką tvirtino, kad žmogus turi asmeniškai pažinti visus aplinkinius. Tad vienoje vietoje gali gyventi pora, daugių daugiausia – keletas tūkstančių žmonių.

– Jeigu jų nors kiek daugiau, – mažliai aiškino tėvas, – žmogaus akis iškart uždengia nežinios šydas. Nebegali žinoti, kas tavo artimam reikalinga. Nebegali suvokti, kas žmonėms gera, o kas bloga. Kiti tampa tau svetimi, o pats jautiesi svetimas tarpum jų. Mieste pradedi bijoti kitų žmonių, nes jie yra nepažįstami ir neperprantami. Miestas – tai žmogaus dvasios prapultis.

Tėvo trokštamas pasaulis buvo kaimų ir mažų miestelių pasaulis. Darniai gyvenančių skirtingų žmonių bendrija, viską sprendžianti visuotinėse sueigose tarsi kokiuose Atėnuose. Lietuva privalo tapti Šiaurės Atėnais, vis kartojo tėvas. Jo Šiaurės Atėnuose neturėjo būti jokių dailininkų. Jis nemėgo Sauliaus žmonos, nes Daina apie viską turėjo savo nuomonę. Jo Atėnuose moterys išvis negavo balso teisės. Jis planavo, kad Kepenių giminė ilginiui užvaldysianti visą Lietuvą, jie tapsią naujaisiais jos kunigaikščiais, nes vieninteliai težiną tikrąją pasaulio išmintį.

– Turėjau būti aš, – kantriai aiškino, – ir du sūnūs. Vienas didelis ir piktas, kitas liesutis, didžiaakis ir protingas. Tačiau tu viską sujaukei. Tu paišai paveikslus ir klausai žmonos. Tu nenori valdžios ir pats keli netvarką.

Tėvas ir brolelis Jonas seniai tapo jam svetimi, netgi priešiški. Jiedu visą laiką planavo ir varė sunkiai suvokiamą, tačiau nenuilstamą veiklą. Stengėsi būti pasakų kunigaikščiai, nors jų veikla teatrodė kaip pasigailėtina klounada. Dienomis abudu vaikščiojo į savo kontorą, o vakarais susėdavo prie seno apvalaus stalo kutuota staltiese ir kurdavo neregėtus planus. Lietuva buvo stebuklų šalis, kur neleista ką nors veikti, vien pasakiškai fantazuoti. Patvariausios pilys čia buvo svajų pilys. Užsikvempę ant kutuotos staltiesės, tėvas su broliu atkakliai kūrė naują Lietuvos valstybę. Jie šnekėdavo mielas nesąmones: apie kosminę Lietuvos misiją, ypatingą lietuvišką tvarką ir lietuviško dvasingumo pasaulinę pergalę. Jie egzistavo kaip tikri pasakos kunigaikščiai. Toks jau buvo pasakiškai dvilypis Imperijos pasaulis: niekas nenorėjo apsikęsti su realybe, taigi lygia greta kūrėsi menamą gyvenimą, nejučia vertė jį tikresniu už realųjį. Palinkę viršum stalo, lempos geltonu gaubtu apšviesti, tėvas su broleliu Jonu išrodė tarsi pavargusios šmėklos. Juos magėte magėjo nutapyti: pastelinėmis spalvomis, neryškiai ir ūkanotai. Sėdėdamas atokiau, girgždančiame krėsle, Saulius tapydavo juos mintyse. Miglotas purpuras ir ūkanota violetinė spalva: du visiškai svetimi žmonės, be paliovos šnekantys, kartais susinešantys pageltusius istorinių raštų puslapius. Tam pramanytam pasauly negalėjai gyventi, čia

būtum tiesiog sudūlėjęs. Realus pasaulis buvo išties nepakenčiamas, būtinai reikėjo ką nors pramanyti, kad neišprotėtum. Iš pradžių gynėsi slapčia piešdamas, o paskui ūmai išvažiavo į Vilnių. Dailės institutą baigė tarsi sapne, viskas anuometiniame jo gyvenime dėjosi tarsi sapne. Toks jau buvo pusiau pogrindinio dailininko likimas, jame nieko negalėjai supaisyti. Sauliaus neįsileido į parodas, tačiau paskyrė nemažą dirbtuvę. Jo paveikslus draudė pardavinėti, tad jis pradėjo siūti ir maitinosi iš liūdnu Vilniaus bohemos keistuolių. Viskas vyko pagal sapno taisykles. Daug alkoholio, dar daugiau merginų, ryža Gražka pastalėje ir drobės, drobės, porėmiai ir drobės. Ligi trisdešimties neįrėmino nė vieno savo paveikslo – nebuvo jokios prasmės. Jam rūpėjo ne tiek patys paveikslai kaip realus kūrybos rezultatas, kiek galimybė pramanyti savą pasaulį, kuriame galėjo gyventi. Retsykiais parvykdavo pas tėvą, vėl rasdavo juodu su broleliu Jonu prie apvalaus stalo, vėl išvysdavo neryškų ydingai nugelsvintų atspalvių paveikslą. Niekaip nesuprato, ko tėvas taip niršta dėl jo gyvenimo. Juk pats tebuvo liūdnas paveikslas – jam tikrai nederėjo pykti ant dailininko. Dailininkus jis privalėjo gerbti ir mylėti tarsi dievaičius, kurie jį patį sutvėrė. Tačiau tėvas niršo ir siautėjo, keikė sūnų paklydėli, nelemtą švento giminės kelio išdavėją.

Saulius nieko nesuprato ir nenorėjo suprasti. Jis tiesiog plaukė pasroviui. Beplaukdamas priplaukė Dainą ir joje paskendo. Ligi šiol nežinojo, ką ypatingo joje atrado. Ji tiesiog nusileido į nykų jo pogrindį ir įėjo į jo vidų. Visos kitos tebuvo niekingos skylutės: jos užsinerdavo ant jo, paskui nu-

sinerdavo ir nueidavo sau. Jos tebuvo mechaninės seksualinės skylutės. Tik Daina ramiai įėjo į jo vidų. Daina privertė jį suprasti, kad jo sapningas gyvenimas – anoks gyvenimas. Kad vienintelis jo išsigelbėjimas – paskęsti joje.

Valdžia jo nekentė, nes jis buvo kitoks. Tėtė su broleliu Jonu jo nekentė, nes jis buvo kitoks. Net kolegos dailininkai jo nekentė, nes jis neieškojo užsakymų ir skersą dėjo ant visų pasaulio parodų. Vienintelei Dainai jis buvo kaip tik toks, kokio reikėjo. Ir vienintelė Daina buvo toks žmogus, kuriame galėjai paskęsti.

Netgi Lietuvos pabėgimą nuo Rusijos Saulius pergyveno tartum sapne. Taip jau buvo įpratęs. Lyg sapne pasipylė parodos ir premijos, jis lyg sapne važinėjo į Niujorką ir Paryžių. Visai nelauktai atėjo pripažinimas, beveik šlovė, atėjo ir pinigai, tačiau nubudimas iš daugiamečio sapno visai jo nenudžiugino. Tatai nieko iš esmės nepakeitė. Nubudus iš sapnų, gyventi paliko tik sunkiau ir baisiau. Anksčiau galėjo sapnuoti ir fantazuoti apie neįmanomus dalykus. Galėjo tikėti, kad jo sapnas anaipol nėra tikrasis gyvenimas, o tikrasis gyvenimas būtų išvien prasmingas ir stebuklingas. Pakirdęs iš amžinojo miego, tepatyrė, kad tasai tikrasis gyvenimas yra niekybė. Tegavo maišelį pinigų ir žiupsnelį šlovės, o prarado visas galimybes sapningai fantazuoti. Dabar jokios fantazijos nebegaliojo: gerai žinojo, kad jau pasiekė viršūnę ir niekad aukščiau nebepakils. Toje abejotinoje viršūnėje tikrai buvo laisvas, tačiau kartu su laisve gavo dar ir AIDS. Labai norėjo grįžti atgal į pogrindžio metus, tačiau žinojo, jog tai neįmanoma. Priėmė šį suvokimą ramiai, jam

tiesiog buvo nykiai liūdna. Brolelis Jonas siautėjo valdžioje, jis mokėjo tuo naudotis ir džiaugtis. Bemat apsitaisė rinktiniais kostiumais, o apvaliojo stalo šnekėjimus perkėlė į televizijos ekraną. Retsykiais jų pasiklausius, Saulių apimdavo juodas siutas: ne todėl, kad tai buvo nesąmonės, netgi ne todėl, kad nemaža žmonių jomis tikėjo. Jis siuto dėl to, kad brolelis Jonas tiesiog spinduliavo pasitenkinimu savimi, beveik palaima. Saulius ir šįsyk liko visiškai kitoks.

– Ir kas tu esi? – niūriai bambėjo tėvas. – Esi tepliorius, žinomas kitiems teplioriams. Ir gyveni už savus pinigus. Argi kunigaikštis gali gyventi už savus pinigus? Pažiūrėk į Joną: nieko neveikdamas žeria riešukučiomis. Tik jis gali užvaldyti pasaulį, o tu – niekuomet.

Tėvo balsas ištirpo paryžietiškoje virtuvėje, Saulius pajuto skausmą skrandyje ir įsistebeilijo pro langą, į kiemo šulinį. Kieme lakstė du šunys – rusvas, kone geltonas liegena ir juodas kudlius. Visi langai buvo uždaryti, prie stiklo trečiajame aukšte prisiplojo blyškus apvalus veidas. Saulius atpažino savąjį Vilniaus kiemą, skubiai papurtė galvą, kiemas virto dar kitokiu, jau suvis nepažįstamu. Pro langus kyšojo susivėlusios galvos, Saulius juto, kad yra kažkur matęs tuos žmones, nors jie buvo visiškai nepažįstami. Paskum kiemas dar sykį pasikeitė, langų stiklai ėmė žerėti. Tik šunys visąlaik liko tie patys.

Jis atsitokėjo staiga. Vėl sėdėjo paryžietiškoje virtuvėje, skrandžio skausmas pranyko. Galėtumei pakęsti visišką silpnumą, galėtumei pakęsti skausmus ir žaizdotą odą, bet SIDA skverbiasi ir į smegenis, jos vis dažniau tiesiog išsijun-

gia. Šito jis labiausiai bijojo. Sykį Niujorke padėjo vedžioti tokį benusibaigiantį grafiką, jis vis dar šiek tiek piešė ir tarpais šnekėdavo visai rišliai. Ir ūmai prekybos centre priėjo prie fontanėlio ir švelniai šypsodamasis ėmė į jį šlapintis.

– Trumpas sujungimas, – atsidusęs paaiškino jį ganęs meilužis. – Jo nebegalima paleisti vieno, jis gali nublūdinti velniažin kur. Dar koks juočkis jį išrūrintų ir užsikrėstų. O aš nesu rasistas.

Tąsyk Saulius atidžiai žvelgė į nukvėšusio grafiko veidą ir ūmai išvydo jame skaidrų praregėjimą, lyg suvokus būties paslaptis. Sulysęs mirtininko veidas skendėjo palaimoje, jį gaubė nenusakoma kosminės darnos aura. Vėliau, jau praradęs Dainą ir mainais gavęs iš pasaulio AIDS, Saulius šimtąsyk žiūrėjo vaizdo kasetę su filmais apie savo ligą. Tie žmonės ekrane išoriškai atrodė klaikiai, tačiau kai kurie spinduliavo nežemiška šviesa. Anaiptol ne visi – kiti tebuvo viskam abejingos griuvenos. Tačiau kai kurie buvo esmingai praregėję – apsirikti jis negalėjo, žiūrėjo tą vaizdajuostę šimtus kartų, kruopščiai narstė savo įspūdžius. Nuo tų žmonių sklido slapti spinduliai – netgi iš ekrano.

Nuo jo taip pat turėjo sklisti slapti spinduliai. Galbūt pasauliui tikrai derėjo išsiskaidyti į mažus atėniškus miestelius. Jis būtų galėjęs apdovanoti savo pamėklišku pažinimu visus artimuosius. O svarbiausia – nereikėtų sukti galvos, kaip užsikrėtė. Visi būtų kiaurai pažįstami, viskas būtų pasiutusiai aišku.

Galbūt užsikrėtė per klaikųjį siautėjimą Maskvoje. Tuo met parodoje nupirko kelis jo paveikslus, Saulius gavo pilną

kreipėsi beverčių rusiškų rublių, su visa gauja triukšmingai pardavė juos išsišiepusiam spekuliantui, o už gautus dolerius ištaisai parai užsipirko penkias brangiausias „Kosmoso“ kurvas. Patyrusios, kad bendrauja su dailininkais, kurios įsisiautėjo iš širdies. Jos buvo gražios kaip deivės. Jie modeliaavo joms rūbus iš užuolaidų ir staltiesių, tapė batalinius paveikslus joms ant pilvų. Tą naktį jos buvo ir deivės, ir vaidilutės. Jie net užkūrė šventą ugnį, tas dekadentiškas ištvirkavimas įgavo kosminius užmojus. Saulius vienintelį sykį gyvenime pasijuto esąs prasmingas savaime, tikras Renesanso žmogus, siautė su neregėta gaivališka jėga. Jautėsi kaip pasaulio valdovas, tikras tėtės išsvajotas kunigaikštis. Rodės, gali ir visad galės absoliučiai viską.

Jau kitą rytą, gulėdamas ant nuogo baltaplaukės deivės pilvo ir uosdamas jos salsvą kvapą, pamanė, kad už tokį visagalybės jausmą dažniausiai brangiai sumokama. Galbūt viena tų penkių deivių buvo persikūnijusi Gaja, tokiu būdu skyrusi jam savo užduotį.

Tačiau patikimiausia Sauliui Kepeniui atrodė visai kita versija. Jį užkrėtė pati Lietuva, dvesiantis Vilniaus miestas. Perpuvęs, sklidinąs nuodingų syvų, pamišęs Vilniaus miestas. Juk SIDA buvo pirmiausia meilės liga. O Saulius tikrai mylėjo Vilnių pamišusia meile. Pastaraisiais metais miestas darėsi vis purvinesnis, vis labiau apšniaukštas ir sujauktas, vis labiau beprasmis. Anksčiau jis pažinojo kiekvieną miesto užkampį, kiekvieną gatvelę, miestas buvo jo nuosavybė, tikras tarsi sapne. Dabar Vilnius byrėjo į gabalus, jis dezintegrovosi. Pažįstami skersgatviai pamaži neteko veido,

o paskui ir kūno. Žmonės pamaži darėsi vis labiau nepažįstami ir beprasmiški. Išėjęs paklajoti, nepažindavo savo miesto. Vilnius tapo nebe jo miestas, jį užvaldė smarvės, irzulio ir skausmo dvasios. Tačiau juo giliau slėpėsi miestas, juo labiau jis Vilnių mylėjo. Tai buvo tikra meilė. Miestas tolo nuo jo, šalinosi jo, įžeidinėjo jį, o Saulius vis labiau jį mylėjo. Miestas skaudino jį, tyčiojosi iš jo, bet Sauliaus meilė tik stiprėjo. Tai buvo tikra ir beviltiška meilė. Vilnius persmelkė jį nuodais, pats Vilnius užkrėtė jį SIDA. Vilnius ir dar kartą Vilnius. Saulius pabėgo nuo mylimo nekenčiamo miesto į Paryžių, tačiau tik tam, kad čia atrastų tikrąjį Vilnių. Čia matė savo miestą prisiminimuose, vidaus regėjimu. Čia jis buvo tikresnis ir fiziškai apčiuopiamas. Namuose vis dažniau pajusdavo, kad nebeapčiuopia laikomo rankose teptuko, kad teptukas nebekvepia, nebeturi tūrio. Jo tarytum nebelikdavo, nors Saulius tebelaikydavo jį rankose. Teptukas nuo jo tiesiog pasislėpdavo, išeidavo iš jo pasaulio, nes būdavo ne jo, o Vilniaus daiktas. Toji slapstymosi liga apėmė ir kitus įprastus daiktus: žirkles, rytinio pieno paką ar dantų šepetėlį. Jis ėmė bijoti, kad šitaip negražinamai nuo jo pasislėps visas pasaulis. Tik Paryžiuje Vilnius iškart tapo aiškus ir realus. Saulius juto kiekvieną Elenos namų ar Monmartro dirbtuvėlės daikto vietą. Saint Germain-de-Pres buvo tikras Vilniaus rajonas. Čia vaikštinėjo tikrų tikriausi vilniečiai. Matyt, visi pabėgo kartu su juo, visi atlėkė čionai ieškoti tikrojo Vilniaus.

Vilnius ramiai seka tau iš paskos. Visad vaikštai tais pačiais kvartalais. Tavo plaukai žilsta vis tuose pačiuose namuose. Vil-

nius sekioja tavo, Vilnius visada su tavim. Tavo mintys visada su tavim. Tavo sapnai visada su tavim. Tavo meilė visada su tavim. Ir pamažu artėja galas, kuris ateina tavęs išjungti tarsi elektros lemputės.

Saulius nė nepajuto, kada suskubo pasipuošti. Pasirėdė išveginiais SIDA rūbais. Jie buvo pašėliškai gražūs. Gaila, kad Paryžiuje niekas nesidairo pavymui dailiems rūbams. Nors jeigu tartum, kad čia vis dėlto Vilnius... Ant kaktos jis užsirišo indėnišką juostelę, į kaselę įsipynė trispalvį kaspinėį. Jo marškiniai buvo dvylikos spalvų, o aptemptos kelnės žėrėjo gotišku auksu. Batai buvo smailiomis nosimis ir kainavo šešis šimtus aštuoniasdešimt frankų. Jis buvo tikras SIDA karalaitis. Jei kas iš praeivių būtų įtaręs apie jo paskirtį, tegalėtų tik sudrebėti iš pirmykščio siaubo, tačiau vis vien iškart įvertintų jo beprotišką spalvingumą. Saulius Kepenis buvo džiugi SIDA šmėkla, puolanti iš pasalų. Jis buvo karalaitis be karalystės, tegalįs suteikti kiekvienam amžinąjį vardą: mirties vardą.

Pirmoji mirties pasiprašė drovi mergina, beveik mergaitė. Gerai prisiminė tą dieną: Vilnių gaubė vėsi dulksna, jis klapojo po barus, gerdamas sausą vyną, tą mergaitę užtiko „Senam grafe“. Čia rinkdavosi šiek tiek pinigų turintys žmonės, ji tiesiog pasiklydo, bugščiai dairėsi, o užkalbinta atsiliepė tyliu balsu. Ji buvo tarsi lelijos žiedlapis, tarsi cukraus vata. Vėliau net palaižė jai skruostą, visiškai ją išgąsdinęs. Bet tai nutiko vėliau, o pirmiausia ją užkalbino, dora šypsena įveikė jos drovumą ir sužinojo, kad ji šiaulietė, kad moksleivė, kad

atvažiavo į Vilnių viena ir nelabai susigaušo, kur jai eiti ir ką veikti. Užsukti į jo dirbtuvę kategoriškai atsisakė, bet jam to ir nereikėjo. Galėjo gėrėtis ja bet kur, net drumzlinoje dulksnoje. Jos vardas buvo Rasa, ji pati buvo kaip rasa. Beveik Sauliaus ūgio, palaidais kaštoniniais plaukais, kiek nedarniais jaunos katytės judesiais. Josios romi povyza visiškai netiko sergančiam Vilniaus miestui. Pasaulyje, kur visos gražuolės jau penkiolikos metų ištvirkinamos ar bent jau veržiasi į fotomodelius, šioji kaštoninė Rasa liko vaikiškai nekalta ir puoselėjo aibes svajų. Ji nenorėjo pabėgti į Europą ar ištekėti už milijonieriaus. Troško studijuoti biologiją ir tyrinėti paveldimumą. Norėjo perprasti, kodėl žmonės yra tokie, kokie yra. Ji taip netiko šitam nesveikam pasauliui, kad pati atrodė pavojingai nesveika. Skausmingai priminė jam Dainą. Šioji taip pat nusileido į jojo pogrindžio pasaulį, sklidina kerų. Gal tatai buvo kokios slaptos biosrovės, gal platoniškas dvasių sutapimas, tačiau Daina mirksniu išgydė jį nuo vienatvės, galbūt netgi beprotybės. Jai turėjo būti dėkingas, kad apskritai gyvena šiame pasaulyje. Daina buvo jo gimdytoja.

Žinoma, ją mylėjo, dar ir kaip mylėjo, tačiau ji atnešė kažką daugiau nei šiaip meilę. Ji atnešė darną. Vien dėl jos norėjo versti kalnus. Vien jai tapė geriausias savo paveikslas. Nesiaiškino, kodėl taip yra: tiesiog kitaip ir negalėjo būti. Tokia jau buvo dievų valia.

Šiaulietė Rasa tikrai priminė Dainą. Ji taip pat kvėpėjo. Jos plaukai irgi kaštoniniai. Jos viskas dar laukė prieš akis. Tad buvo tinkamiausia aukojimui. Dievas kitados buvo vis-

kas, ir viskas buvo Dievas. Tačiau Viešpačiui pabodo būti viskuo, tad jis pavertė vieną savo dalį ne-Dievu. Tik tai tuomet suprato, ką padaręs. Nedieviškoji dalis iškart sukilo prieš Jį, šoko į beviltišką kovą. Jis sunkiai numaldė savo dalį sukilėlę, tačiau besikaunant dieviškosios Jo kibirkštys pažiro į visas šalis ir saugodamosi apsigobė tvirtais kiautais. Dabar jas sunku surasti, o dar sunkiau iškrapštyti iš kiautų. Pačios dieviškiausios, pačios liepsningiausios kibirkštys pasislėpė sunkiausiai prieinamose vietose, mažiausiai įtartinose vietose, kur jų niekas nė nemanytų ieškoti. Ten, kur kerojo pats didžiausias blogis, pati tikroji bjaurastis. Šias kibirkštis buvo sunkiausia surinkti ir grąžinti Viešpačiui. Tik labai retas žmogus įstengė suvokti, kad būtina reisykiais atsiduoti grynajam blogiui, jei nori pagelbėti dieviškajam gėriui. Slaptą kibirkštį tikrai glūdėjo toje mergaitėje, Rasoje iš Šiaulių, tame drumstame perle, kurią vedžiojo po drumstą Vilnių, vis geriau suprasdamas, ką turi padaryti. Turėjo perduoti ją tiesiai Žemei į rankas, pasiimti joje paslėptą dieviškąją kibirkštį ir šitaip priartinti Dievo karalystę.

Andai šitaip negalvojo, tokią darnią teoriją sumąstė vėliau. O tuomet tiesiog visa esybe pajuto, kad Rasą būtinai reikia užkerėti, paimti į savo globą. Ilgai krapštėsi ranką nagų dilde, stengėsi išspausti gerą lašą kraujo. Paskui ilgai svarstė, kaip sužeisti ją, kaip prasibrauti prie dieviškosios kibirkšties. Perdrėskė jai ranką begal negrabiai, gaudžiai atsiprašinėjo ir net palaižė jai skruostą. Jos skruostas nebuvo nei saldus, nei gėliškas, tik sūrstelėjęs nuo prakaito. Akys išsigandusios ir skausmingos. Ji buvo pirmoji, kuriai Saulius perdavė

savo supuvusį kraują. Tik vėliau susimąstė, ką reiškė jo impulsyvus poelgis, tik vėliau ėmė studijuoti Kabałą ir Kitimų Knygą, tik kur kas vėliau vakarais ėmė mintimis bendrauti su Gaja. Šiauliškė Rasa tebuvo pradžių pradžia. Tačiau kaip tik jai pirmajai perdavė visus sulyginantį ir suvienijantį SIDA.

Saulius Kepenis buvo pasidalijęs savuoju SIDA su penkiasdešimt septyniais žmonėmis. Žinoma, nebuvo tikras, kad visiems perdavė HIV, juo labiau – kad visi jie būtinai susirgs. Tačiau jis tikrai stengėsi, nuoširdžiai darė, ką galėjo. Bemiegėmis naktimis prisimindavo visus 57, bandė įsivaizduoti jų savijautą. Tiesiog pavirsdavo visais iš eilės ir jusdavo, kaip jiems svaigsta ir kvėšta galva, kaip nelauktai užpuola infekcijos ir anksčiausią rytą žadina erzinti nemiga. Pats buvo šitai patyręs: kol kas niekas neaišku, nekyla grėsmingi įtarimai. Tiesiog svaigulys, tiesiog infekcijos, tiesiog nemiga. Tikrasis gyvenimas prasideda tik tada, kai jau žinai, kad išties turi AIDS. Netgi nešiodamas HIV, dar gali viltis. Gyvenimas prasideda tik tada, kai jokios vilties nebelieka. 57 ir jis pats. Keisčiausia, kad pasidalijus našta jo paties sunkenybė nė kiek nesumažėjo. Beje, to jis ir nesitikėjo. Šitai jam ir nebuvo pažadėta.

Jam apskritai niekas nepažadėta. Ir jau niekad nebus pažadėta.

Rinkosi tuos 57 labai kruopščiai. Jie buvo patys vertčiausi jo sutikti žmonės. Vienus gerai pažinojo, kitus vertino iš tolo, pagal jų darbus. Dar kitus pamildavo iš pirmo žvilgsnio, kaip šiauliškę Rasą. Tie žmonės turėjo ypatingą

vertę, jie iš tolo žėrėdavo, skleisdavo gėrio aurą. 57 saviškiai išreiškė slaptą jo meilės žemėlapi. Be abejo, meilės – juk SIDA yra pirmiausia meilės liga. Vienus mylėjo jau seniai, kitus vos pažinojo. Tačiau meilė iš pirmo žvilgsnio yra netgi stipresnė. Tikrai stipresnė. Senus pažįstamus užkrėsdavo prieš tai ilgai mąstęs. O pirmąsyk sutiktus – iškart. Po susitikimo su Rasa jau kasdien nešiodavosi tam tyčia parengtų adatų. Jis buvo tikras SIDA karalaitis. Žmogus virusas, skirtas miestams naikinti. Jis veikė vogčia, visiškai beasmeniškai. Nė vienas išrinktasis neturėjo jo įtarti, Saulius privalėjo veikti kaip dvasia, kaip natūrali, savaiminga gamtos dalis. O antra vertus – turėjo sąmonę ir valią. Jis buvo virusas su laisva valia. Vienus pasirinkdavo, o kitus atmesdavo. Giliai niekino AIDS teroristus. Tie žmonės keršijo kitiems ar net visai žmonijai, jie viso labo smulkūs niekšeliai, menkystos ir nusikaltėliai. Užkrėsdavo kitus vien dėl savo vidinio blogumo – nesirinkdami, neturėdami jokios lemtingos paskirties. Tokius žmones galėjai vien niekinti ir smerkti. Kaip ir tuos kitus, kurie rengdavo prabangias orgijas, netgi išsiuntinėdavo kvietimus, spausdintus aukso raidėmis, o kitą rytą džiugiai pranešdavo dalyviams: sveikiname, tu jau turi AIDS. Šitie buvo išvis ne žmonės, o tuščiavidurės lėlės, neturinčios nieko žmogiško – netgi tikrojo mirties jausmo. Tačiau dėl jų nevertėjo jaudintis – į tuos vakarėlius su aukсарaidžiais kvietimais ir sidabro indais ateidavo lygiai tokios pat lėlės.

Saulius Kepenis jautė gildantį skausmą, kad kūdikiai užkrečiami AIDS ligoninėse, vos gimę. Žinoma, juo anksčiau,

juo geriau. Tačiau čia slypėjo esminis trūkumas, nelemtas nesklandumas: jie galėjo mirti taip ir nesuvokę, kad miršta. Šitaip žmogui nedera, jis privalo mirti, labai gerai žinodamas, kad miršta. Tie kūdikiai tiesiog nespėdavo tapti žmonėmis – štai kas čia buvo siaubinga. Vaikus derėjo užkrėsti jau paaugusius, per tam tyčia sumanytą ritualą, galbūt per apgaulingą AIDS rusiškąją ruletę. Apsivilkę baltomis tunikomis nekalti vaikeliai turėjo priimti mirties komuniką. Įsibesti į ranką kruviną sidabro adatą, iš anksto įspėjus, jog vienos adatos užkrėstos, o kitos švarios. Griaudėtų sferų muzika, į dangų kiltų balti balandžiai, o vaikeliai virpėdami rinktūsi adatas, ir kiekvienas viltūsi, kad išsirinko švarią. Vien ritualo dirigentas žinotų, kad visos adatos vienodos, visos yra mirtinos! Tokios apeigos būtų tiksliausia gyvenimo esmės išraiška.

Saulius dar nežinojo, kur link eina. Neturėjo aiškių norų, o tie, kuriuos jautė, buvo neįvykdomi. Troško aplankyti Rudolfą Nurijevą, tačiau prie tokios žvaigždės jo nebūtų nė prileidę. Troško rimtai pašnekėti su Micheliu Foucault, bet tegalėjo nebent aplankyti jo kapą. Tiedu vyrai užėmė SIDA hierarchijoje tikrai aukštas vietas, su jais galima kartu paieškoti atsakymų. Tačiau jie, kaip ir Vilnius, pasislėpė už Sauliaus pasaulio ribų. Jie buvo tokie pat tolimi, kaip benamiai Vilniaus šunys.

Jis perėjo dvigubą rue du Pont tiltą ir pasuko į kairę. Paėjęs palei Seną, paskui užsuks patikrinti Luvro piramidžių. O paskui? Paskui bus galima kur nors pasisverti. Jeigu labai dažnai sveriesi, svoris šiek tiek padidėja. Svarstyklės didina

CD4 limfocitų kiekį. Šią naujieną derėtų pranešti pasaulinei AIDS organizacijai. Jie galėtų dar ilgiau pakankinti žmones, dar šlykščiau pratęsti agoniją. Jeigu kas antras pasaulio žmogus agonizuotų, o tas antrasis jį prižiūrėtų, pasaulis pagaliau pasiektų idealią harmoniją.

Galima įkurti SIDA partiją – anksčiau ar vėliau visi taps jos nariais. Galima įkurti SIDA ordiną su specialiomis kariėmis pajėgomis. Lietuvą kitados siaubė kryžiuočiai, kodėl Paryžiaus nenusiaubus sidiečiams? Be to, visur reikia pristeigti SIDA šventyklų. Šventikais galėtų būti tik žmonės, kurių CD4 limfocitų skaičius mažesnis nei 260. Jo paties magiškasis skaičius, sprendžiant iš savijautos, jau pasiekė 283. Galbūt derėjo persivilkti kitais rūbais. Galima nueiti į Galeries Lafayette ir nusipirkti naujus. Kredito kortelė dar anaip tol ne tuščia. Paskui bus galima nušliaužti į Monmartrą, galbūt jo paveikslų pirklys turės jam pinigų. Visad atsiranda tamsių tipelių, kurie moka grynais. Gyvenimas tęsėsi. Gyvenimas buvo džiugus ir pilnavertis.

Apie stiklines Luvro piramides kaip visuomet zujo japonai su videokameromis, kurias turės palikti rūbinėje. Parsivežti į savo Osaką Giocondos atvaizdo niekam nevalia. Dievo kibirkštys turi būti kuo giliau paslėptos ir gerai apsaugotos. Žmonių minia jam neišvengiamai sukeldavo higieninius apmąstymus. Jeigu užsiimtų onanizmu baseine – ar jo sperma galėtų užkrėsti bent vieną besimaudantį? Kokia turėtų būti spermos koncentracija, kad užkrėstų visui visus? Ar kad tikrai užsikrėstų, jų analinės angos turėtų būti žaizdotos? Kaip deramai užkrėsti kokį nors išsikišimą ant pary-

žietiško baro varinio paviršiaus, kad visi bemat įsidrėkštų? Kaip užkrėsti geriamą vandenį opininkų sanatorijoje? Kaip nustatyti tą visuotinės meilės lygį, nuo kurio prasidėtų tiesioginis užkrėtimas mintimis ir įtaiga? Ar įtakingus žmogų, kad jis užsikrėtė, jam išties katastrofiškai sumažėja CD4 limfocitų kiekis?

Klausimų buvo daug, visi jie buvo pavojingi. Išlindęs pro Luvro bromą, Saulius drąsiai nužingsniavo pirmyn. Lekiantys rue de Rivoli automobiliai vieningai pristabdė, nė vienas nedrįso jo sutraiškyti. Kažkokie olandai ar belgai tėviškai jį subarė. Atsakant juoko dėlei buvo galima juos užkrėsti, tačiau toks pokštas būtų banalus. Jis pasuko į rue St. Honoré ir apsimetė žiopliu, spoksančiu į vitrinas. O iš tiesų mintyse rengė milžinišką ekspoziciją, globalinį *environment*, jį manė palikti dėkingai žmonijai.

Ar žmonija taip suaugo ir subrendo, kad juos perprastų? Ar galima juos palikti pasauliui, ar būtina prieš mirtį sunaikinti? Kada sunaikinti – juk niekad nežinai nei dienos, nei valandos.

Pirmiausia rue St. Honoré vitrinos, paskui visų Paryžiaus centro gatvių vitrinos turėjo būti pristatytos mumijų. Tai būtų pasaulinės SIDA partijos istorinis muziejus, o kartu grandiozinis meno kūrinys. Jam Saulius skyrė visas vitrinas. Dabar mintyse dėliojo jose AIDS karnavalo figūras. Čia buvo sulysusios nuogos žmonių liekanos su sarkomos dėmėmis ant kūno, nėščios moterys išpuvusiais pilvais ir paliegę kūdikėliai. Atominės žuvys ant dirbtinių medžių šakų ir suso apniktos katės. Didingos knygos, kurias genijai pradėjo, bet niekad nebeparašys. Čia buvo visas

daugialypis SIDA pasaulis, kantriai ir filosofiskai sudėliotas į vitrinas, paliekant jose ir dalį buvusių daiktų: lagaminų, suknelių ar ilgų prancūziškų batonų. Tai buvo pats globališkiausias jo meninis užmojis. Jam atiduodavo didžiąją dalį savo laiko.

Pamatė ją ir iškart atpažino, nors jos plaukai jau nebebuvo tokie ryškūs. Ryža Gražka, slampinėjanti po rue St. Honoré! Tai patvirtino jo teoriją, kad Paryžius vis labiau virsta Vilniumi. Ką ji čia veikia? Kodėl vaikšto viena? Kitados net pernelyg gerai ją pažinojo. Beje – o kas iš nykokos Vilniaus bohemos jos nepažinojo? Dabar ji Seimo deputatė ir galinga politinė veikėja. Visad buvo galinga veikėja, tik tai kitokio pobūdžio. Atrodė kiek aptukusi, nors ir ne per smarkiai. Šlaunys svajingai judėjo po plonu sijonu. Saulius apstulbęs pajuto, kad iš pradžių pilvo gelmėse, o paskui ir realiai, tarpukojy, kyla erekcija. Jau gal mėnesį nebuvo patyręs to žavingo stebuklo. Tikra erekcija? Piktai papurtė galvą ir nieko nepaisydamas pasitikrino ranka. Jau manė, kad toks dalykas teįmanomas prisiminimuose. Galėjo tuos stebuklus suskaičiuoti ir sunumeruoti. Per metus erekcijų susirinktų daugiausia dešimt – viena už kitą keistesnių. Erekcijos nuo augalų vaizdo ir nuo kvapų. Erekcijos iš nevilties.

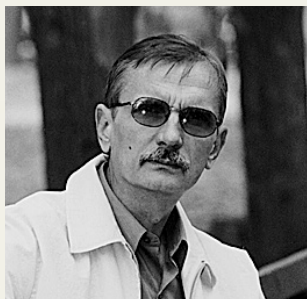
Paskutinioji buvo išvis mistiška. Tomas Kelertas, tamsusis neaiškios paskirties ir neaiškaus užsiėmimo žmogus, atsivedė į jo dirbtuvę amerikoną, vardu Rita. Ji buvo visai nepanaši į Dainą, gal net josios priešingybė, tačiau iškart jį pakėrėjo. Ji buvo tarsi pati Gaja – negailestinga, tačiau die-

viška. Jos akys žaižaravo antžmogiška valia ir absoliučiu žinotumu, ką privalo daryti. Jos grožis gildančiai piktas, veiktemdantis akis. Rita buvo įsikūnijusi erinija, keršto deivė.

Saulius apstulbo ir bemat ėmė ją piešti. Ir ūmai pajuto erekciją. Ji pažeidė visas šventas taisykles: priešdamas, juo labiau tapydamas, visiškai atsiribodavo nuo realaus pasaulio. Persikeldavo į dangiškas sferas, o jose negalėjo būti jokių erekcijų. Angelai neturi lyties organų. Estetika nepakenčia jokios liaukų veiklos. Tąsyk dar pamanė, kad jo kūnas visai pairo, elgiasi nenuspėjamai. Jis nederamai susižadino – o juk tepiešė viešnios veidą. Tačiau keisčiausi dalykai jo dar tik laukė. Rita žiūrinėjo paveikslus ir vis šnairavo į jį. Staiga panteros žingsniu prišoko, pagriebė piešinį ir mirksniu sudraskė. Nieko neaiškino, niekaip nesiteisino. Šaltakraujiškai išėjo iš dirbtuvės, o iš paskos neatsisveikinęs iškiūtino Tomas. Saulius netikėtai pamanė, kad jiedu, ko gero, taip pat yra slapti agentai, pavojingi Žemės pasiuntiniai. Ilgšis Tomas Kelertas nepriklausė 57 išrinktiesiems, nors ir kėlė Sauliui daug dvejonų. Buvo begal tamsus ir neaiškus žmogus. Kartais atrodė pašėliškai vertingas – taip išmintingai ir giliai prašnekdamas. Tačiau kur kas dažniau atrodė kaip mazgotė: jis veik nieko nedarė, nieko nedarydamas net lemtingiausiais akimirksniais. Jis buvo bergždžia karvė. Tikrai bergždžia, nors gal ir šventa. Tokie žmonės netiko didžiajai SIDA partijai.

Antroji erekcija buvo tiesiog šventvagiška, o šioji – išvis nenormali. Ištryško iš pilvo gelmių tarsi fontano čiurkšlė. Galbūt paskutinįsyk gyvenime. Skubiai perėjo gatvę, sustojo priešais Gražiną ir kerinčiai nusišypsojo.

*Vilnius ramiai seka tau iš paskos. Visad vaikštai tais pačiais kvartalais.
Tavo plaukai žilsta vis tuose pačiuose namuose. Vilnius sekioja tave,
Vilnius visada su tavim. Tavo mintys visada su tavim. Tavo sapnai visada
su tavim. Tavo meilė visada su tavim. Ir pamažu artėja galas, kuris
ateina tavęs išjungti tarsi elektros lemputės.*

Savo ketvirtąjį romaną „Paskutiniai Žemės žmonių karta“ Ričardas Gavelis rašė 1993 m. sausį–1994 m. balandį. Laikais, kurie kūrė tekstą, tapusį pirmuoju R. Gavelio romanu apie pirmuosius Nepriklausomybės metus, tad jame gausu atpažįstamų prototipų ir jau istorija virtusių realių.

Po ketvirčio amžiaus pasitinkant antrąjį romano leidimą norisi dienos švieson ištraukti frazę iš juodraštinio romano anotacijos varianto: „Šį romaną Ričardas Gavelis vėl kūrė savo geriausiu stiliumi – tai juodoji poezija, parašyta proza.“

„Paskutiniai Žemės žmonių karta“ yra gaveliškasis Vilniaus apokalipsės variantas, kupinas žmogiškosios virusologijos, meilės ir neapykantos savo miestui. Tai romanas apie valdžią ir jos kerus: septyni skirtingi veikėjai – avatarai pasakoja istoriją apie beatodairišką valdžios troškimą, siekį valdyti kitus, norą perprasti visatos sąrangą. Tai istorijos, liudijančios, kad visi pasaulio miestai yra Vilnius. Ištikimi R. Gavelio gerbėjai čia vėl sutiks rašytojo alter ego Tomą Kelertą, o įdėmūs „Vilniaus pokerio“ skaitytojai pastebės, kad ne tik vizijų stiprumu, bet ir išmoninga romano struktūra „Paskutiniai Žemės žmonių karta“ ne tik primena, bet sykiomis ir pranoksta „Vilniaus pokerį“.

2000-aisiais, kalbėdamas su Sigitu Geda, R. Gavelis prasitaria: „...mieliausi liko „Vilniaus pokeris“ ir „Paskutiniai Žemės žmonių karta“ ir keletas apsakymų. Tatai šiukštu nereiškia, kad kitos mano knygos man pačiam nemielos. Tiesiog prie kitų mažiau kankinausi, todėl ne taip dažnai jas prisimenu.“

Tad maloningajam skaitytojui imant į rankas naują romano „Paskutiniai Žemės žmonių karta“ leidimą belieka priminti paties R. Gavelio žodžius – ši knyga nėra skirta tiems, kurie literatūroje ieško atgaivos ir lengvo poilsio.

Jūratė Čerškutė

ISBN 978-609-466-390-1

TYTOALBA

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt